

13. Harvey D. Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution [Elektronnyi resurs] / David Harvey. – London, New York : Verso, 2012. – Rezhym dostupu : http://abahlali.org/files/Harvey_Rebel_cities.pdf

14. Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu : <http://lv.www.ukrstat.gov.ua>

15. Tsiny na nerukhomist u mistakh Ukrainy [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu : www.zabudovnyk.com.ua

Дані про авторів

Габрель Микола Михайлович,

доктор техн. наук, професор, НУ «Львівська політехніка»
e-mail: gabrelmikola@gmail.com

Хром'як Йосип Якович,

к.техн.н., НУ «Львівська політехніка»
e-mail: dir.ippt@gmail.com

Лисяк Наталія Михайлівна,

к.э.н., доцент, Інститут підприємництва та перспективних технологій, НУ «Львівська політехніка»
e-mail: natali.bila@gmail.com

Данные об авторах

Габрель Николай Михайлович,

доктор техн. наук, профессор, НУ «Львовская политехника»

e-mail: gabrelmikola@gmail.com

Хромьяк Иосиф Яковлевич,

к. техн.н., НУ «Львовская политехника»
e-mail: dir.ippt@gmail.com

Лысяк Наталья Михайловна,

к.э.н., доцент, Институт предпринимательства и перспективных технологий, НУ «Львовская политехника»

e-mail: natali.bila@gmail.com

Data about the authors

Nikolai Gabrel,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Lviv Politechnic National University Institute of business and innovative technologies
e-mail: gabrelmikola@gmail.com

Iosif Khromyak,

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Lviv Politechnic National University Institute of business and innovative technologies
e-mail: dir.ippt@gmail.com

Natalya Lysiak,

Ph.D. Lviv Politechnic National University Institute of business and innovative technologies
e-mail: natali.bila@gmail.com

<http://doi.org/10.5281/zenodo.3631606>

КУДРЕНКО Н.В.,
РАЗЬВА І.С.

Динаміка чисельності та економічної активності населення Чернігівської області

У даній статті досліджено сучасний стан та тенденції демографічних процесів, що спостерігаються протягом останніх років у Чернігівській області. Проаналізовано зміну чисельності наявного населення Чернігівської області та України за даними Державної служби статистики України. Розглянуто розподіл наявного населення області за типом місцевості. Досліджено динаміку чисельності населення Чернігівщини в розрізі міст та районів. Проаналізовано розподіл постійного населення області за основними віковими групами та статтю.

При вивченні зміни чисельності населення важливим показником є природний рух населення. Тому досліджено динаміку народжуваності, смертності та природного приросту (скорочення) населення. Проведено аналіз кількості народжених дітей за віковими групами матерів. Розглянуто основні причини смерті. Здійснено аналіз показників, які характеризують економічну активність населення, а саме рівня безробіття, зайнятості та економічної активності населення Чернігівської області та України в цілому.

Зроблено висновки та надано пропозиції щодо покращення демографічної ситуації у регіоні.

Ключові слова: демографічна ситуація, чисельність населення, наявне населення, постійне населення, економічно-активне населення, міське і сільське населення, природний приріст (скорочення) населення, вікові групи, народжуваність, смертність, зайнятість, економічна активність.

Динамика численности и экономической активности населения Черниговской области

В данной статье исследовано современное состояние и тенденции демографических процессов, наблюдаемых в последние годы в Черниговской области. Проанализировано изменение численности имеющегося населения Черниговской области и Украины по данным Государственной службы статистики Украины. Рассмотрены распределение имеющегося населения области по типу местности. Исследована динамика численности населения Черниговщины в разрезе городов и районов. Проанализировано распределение постоянного населения области по основным возрастным группам и полу.

При изучении изменения численности населения важным показателем является естественное движение населения. Поэтому исследована динамика рождаемости, смертности и естественного прироста (сокращения) населения. Проведен анализ количества рожденных детей по возрастным группам матерей. Рассмотрены основные причины смерти. Осуществлен анализ показателей, характеризующих экономическую активность населения, а именно уровня безработицы, занятости и экономической активности населения Черниговской области и Украины в целом.

Сделаны **выводы** и даны предложения по улучшению демографической ситуации в регионе.

Ключевые слова: демографическая ситуация, численность населения, имеющееся население, постоянное население, экономически активное население, городское и сельское население, естественный прирост (сокращение) населения, возрастные группы, рождаемость, смертность, занятость, экономическая активность.

KUDRENKO N.V.,
RAZVA I.S.

Dynamics of population and economic activity of the population of Chernihiv region

This article examines the current state and trends of demographic processes observed in recent years in the Chernihiv region. Changes in the population of Chernihiv oblast and Ukraine according to the State Statistics Service of Ukraine are analyzed. The distribution of existing population of the region by type of locality is considered. The dynamics of the population of Chernihiv region in terms of cities and districts has been investigated. The distribution of permanent population of the region by main age groups and analyzed.

When studying population change, an important indicator is the natural movement of the population. Therefore, the dynamics of fertility, mortality and natural increase (decrease) of the population were investigated. The number of children born by age groups of mothers is analyzed. The main causes of death are considered. The indicators characterizing the economic activity of the population, namely the level of unemployment, employment and economic activity of the population of Chernihiv region and Ukraine as a whole are analyzed.

Conclusions were made and suggestions were made to improve the demographic situation in the region.

Key words: demographic situation, population, existing population, permanent population, economically active population, urban and rural population, natural increase (reduction) of population, age groups, fertility, mortality, employment, economic activity.

Постановка проблеми. Демографічна ситуація в Україні має негативну тенденцію, яка характеризується низьким рівнем народжуваності, високою смертністю, відносно низькою тривалістю життя, особливо чоловіків.

Демографічний фактор є одним з пріоритетних напрямків розвитку держави. Від загальної чи-

сельності населення та населення працездатного віку залежить наявність трудового потенціалу, який впливає на величину національного доходу. Тому дослідження динаміки чисельності та економічної активності населення має важливе значення у зв'язку з загостренням демографічної ситуації в Україні та її регіонах.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій.

Питаннями демографічної ситуації, тенденцій демографічних процесів та їх регіональних особливостей, а також вивченням зайнятості населення займалися С.І. Бандур, С. Д. Біляцький, Д. П. Богиня, Ф. Д. Заставний, Т. А. Заяць, П. І. Шевчук та інші. Проте регіональні аспекти демографічних процесів досі залишаються недостатньо розкритими.

Метою статті є аналіз динаміки чисельності населення Чернігівської області, а також визначення основних показників економічної активності населення даного регіону.

Виклад основного матеріалу. Розпочати дослідження доцільно з розуміння поняття економічні ресурси, які є однією з найважливіших складових які забезпечують сталий соціально-економічний розвиток держави в цілому та її регіонів зокрема. Під економічними ресурсами слід розуміти сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, що використовуються в господарській діяльності та забезпечують функціонування й безперервний процес суспільного виробництва та відтворення. Трудові ресурси є однією з ключових складових, яка забезпечує використання інших видів економічних ресурсів. Фактично під трудовими ресурсами розуміють чисельність населення, яка може бути залучена до праці. Тому для оцінки загального рівня забезпечення країни трудовими ресурса-

ми доцільно проаналізувати чисельність наявного та економічно-активного населення.

Протягом останніх років демографічна ситуація в Україні суттєво погіршилася. На початок 2013 року чисельність населення України становила 45553 тис. осіб, а 2019 року – 42153,2 тис. осіб. За шість років цей показник зменшився на 3399,8 тис. осіб, або 7,46 %. Чисельність населення України стрімко скорочується, що негативно впливає на соціально-економічне становище країни. Така тенденція спостерігається в Чернігівській області зокрема (рис. 1).

Чисельність наявного населення Чернігівської області постійно скорочується (табл. 1). Так, якщо на початок 2013 року чисельність наявного населення в області складала 1077802 осіб, то 2019-го – 1005745 осіб. Упродовж 2013–2019 років населення регіону скоротилося на 72057 осіб, що становить 6,69 %. Кожного року чисельність населення регіону скорочується більше ніж на 1 %: 2014 року – 1,02 %, 2015 – 1,05 %, 2016 – 1,01 %, 2017 – 1,11 %, 2018 – 1,29 %, 2019 – 1,41 %.

Чернігівська область є однією з середньо урбанізованих областей України. Протягом 2013–2019 років рівень урбанізації зріс на 1,7 %, і досягнув 65,2 % (табл. 2). На початок 2013 року міське населення становило 684713 осіб, а

Рисunek 1. Зміна чисельності наявного населення в Україні та Чернігівській області, станом на 1 січня 2013–2019 рр.

Складено на основі даних Державної служби статистики України

Таблиця 1. Динаміка чисельності наявного населення Чернігівської області на початок 2013–2019 рр.

Рік	Чисельність населення, осіб на початок року	Абсолютна зміна, осіб, +/-	Темп росту, %		Темп приросту, %	
			до 2013 року	до попереднього року	до 2013 року	до попереднього року
1	2	3	4	5	6	7
2013	1077802	–	–	–	–	–
2014	1066826	–10976	98,98	98,98	–1,02	–1,02
2015	1055673	–11153	97,95	98,95	–2,05	–1,05
2016	1044975	–10698	96,95	98,99	–3,05	–1,01
2017	1033412	–11563	95,88	98,89	–4,12	–1,11
2018	1020078	–13334	94,64	98,71	–5,36	–1,29
2019	1005745	–14333	93,31	98,59	–6,69	–1,41

Складено й розраховано на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

Таблиця 2. Розподіл наявного населення за типом місцевості на початок 2013–2019 рр.

Роки	Населення – всього, осіб			Частка в населенні регіону, %		
	Міські поселення та сільська місцевість	міські поселення	сільська місцевість	Міські поселення та сільська місцевість	міські поселення	сільська місцевість
1	2	3	4	5	6	7
2013	1 077 802	684 713	393 089	100	63,5	36,5
2014	1 066 826	682 038	384 788	100	63,9	36,1
2015	1 055 673	678 841	376 832	100	64,3	35,7
2016	1 044 975	675 292	369 683	100	64,6	35,4
2017	1 033 412	669 267	364 145	100	64,8	35,2
2018	1 020 078	662 428	357 650	100	64,9	35,1
2019	1 005 745	655 606	350 139	100	65,2	34,8

Складено й розраховано на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

сільське – 393089 осіб. На початок 2019 року чисельність міського та сільського населення дорівнювало 655606 осіб та 350139 осіб відповідно. За даний період відбулося зменшення кількості міського населення на 29 107 осіб (4,25 %) та жителів сільської місцевості на 42950 осіб (10,93 %). Основними причинами зменшення сільського населення є природний рух, а також відсутність працевлаштування на селі, що призводить до міграційних процесів. Зменшення чисельності сільського населення області спостерігається тривалий період і може загрожувати вимиранням села.

Населення Чернігівщини розподілене нерівномірно. Чернігівська область складається з 22 районів, 42 об'єднаних територіальних громад, 16 міст, 29 селищ міського типу та 1465 сільських населених пунктів. Тому доцільно проаналізувати розподіл населення по містам та районам.

Динаміка чисельності населення міст та районів представлена в таблиці 3.

Аналіз динаміки чисельності населення в розрізі міст та районів дає можливість стверджувати, що найбільшу частку серед усього населення області складають жителі адміністративного центру – міста Чернігів. На початок 2019 року даний показник становив 28,66 %, що на 0,95 % більше, ніж у 2014 році. Найменша кількість осіб проживає в Срібнянському та Новгород-Сіверському районах, що на початок 2019 року становило 1,09 % та 1,26 % відповідно. У всіх районах Чернігівської області відслідковується тенденція до скорочення населення, головною причиною якої є природне скорочення населення, а також міграція населення в пошуках роботи.

Крім того, населення регіону можна умовно класифікувати за трьома віковими групами: молодше працездатного віку (0–14 років), люди працездатного віку (15–64 роки), особи старшого працездатного віку (від 65 років). При розподілі постійного населення Чернігівської області за віком і статтю, частка чоловіків є більшою у віковій

Таблиця 3. Динаміка чисельності населення міст та районів Чернігівської області на початок 2014–2019 рр.

Міста та райони	Чисельність населення на початок року, тис. осіб						Зміна чисельності населення на початок 2019 року по відношенню до 2014 року	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютна зміна, тис. осіб	Темп росту/спаду, % до 2014 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чернігівська область	1066,80	1055,70	1045,00	1033,41	1020,08	1005,75	–61,05	94,28
м. Чернігів	295,70	294,70	294,10	291,64	289,40	288,27	–7,43	97,49
м. Ніжин	72,90	72,40	71,80	71,08	70,05	69,05	–3,85	94,71
м. Н.–Сіверський	13,80	13,80	13,70	13,51	13,29	13,03	–0,77	94,43
м. Прилуки	58,20	57,70	57,10	56,27	55,22	54,17	–4,03	93,07
Бахмацький	46,20	45,80	45,20	44,58	43,99	43,12	–3,08	93,33
Бобровицький	34,10	33,80	33,40	32,91	32,44	31,99	–2,11	93,81
Борзнянський	33,10	32,40	31,90	31,41	30,78	30,12	–2,98	90,98
Варвинський	16,70	16,50	16,30	16,08	15,76	15,46	–1,24	92,59
Городнянський	29,30	28,90	28,50	28,23	27,86	27,31	–1,99	93,21
Ічнянський	32,80	32,20	31,60	31,19	30,70	30,20	–2,60	92,06
Козелецький	47,90	47,00	46,20	45,24	44,24	43,24	–4,66	90,27
Коропський	24,40	23,90	23,60	23,08	22,56	22,06	–2,34	90,42
Корюківський	27,70	27,50	27,30	26,84	26,40	25,95	–1,75	93,68
Куликівський	17,80	17,50	17,10	16,83	16,47	16,10	–1,70	90,44
Менський	37,70	37,10	36,60	35,92	35,25	34,42	–3,29	91,29
Ніжинський	28,60	28,10	27,70	27,22	26,83	26,25	–2,35	91,77
Н.–Сіверський	14,10	13,70	13,30	13,20	12,99	12,69	–1,41	89,99
Носівський	30,20	29,80	29,40	29,08	28,68	28,15	–2,05	93,20
Прилуцький	36,60	36,00	35,60	35,49	35,35	35,08	–1,52	95,85
Ріпкинський	28,70	28,10	27,50	27,11	26,77	26,23	–2,47	91,41
Семенівський	18,50	18,30	18,00	17,78	17,52	17,16	–1,34	92,78
Сновський	24,60	24,30	24,00	23,55	23,17	22,82	–1,78	92,76
Сосницький	19,50	19,10	18,80	18,50	18,11	17,74	–1,76	90,98
Срібнянський	11,70	11,60	11,30	11,25	11,15	10,92	–0,78	93,30
Талалаївський	13,60	13,40	13,20	12,92	12,61	12,34	–1,27	90,70
Чернігівський	52,40	52,10	52,00	52,51	52,50	51,90	–0,50	99,05

Складено й розраховано на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

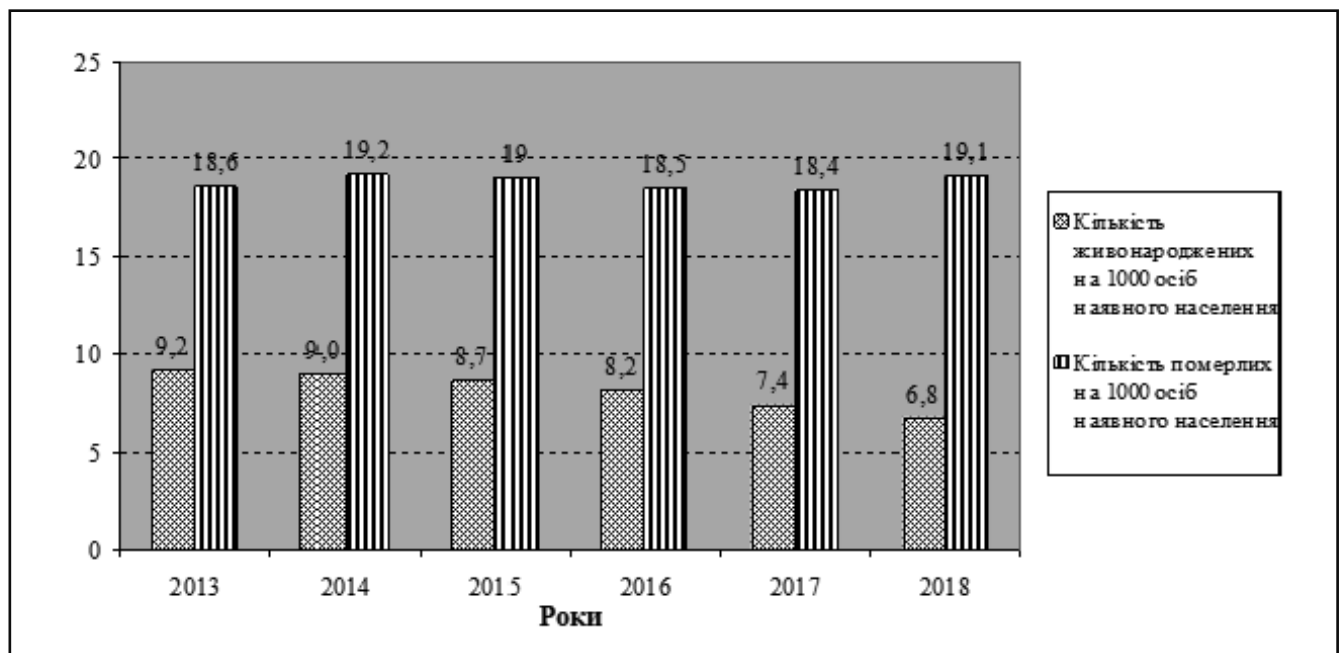
групі від 0 до 14 років, при цьому в старших вікових групах переважають жінки. У віковій групі від 15 до 64 років чисельність жіночої статі перевищувала чисельність чоловіків в 1,12 разів на початок 2013 року та в 1,11 разів на початок 2019 року. У віці старше 65 років жіноче населення становить 71437 осіб, що в 2,05 рази більше чоловіків. Така велика різниця в чисельності населення жіночої та чоловічої статі пов'язана з високою смертністю чоловіків у похилому віці.

При дослідженні динаміки чисельності населення важливим показником є природний рух населення. У Чернігівській області спостерігається скорочення кількості народжених, тоді як кількість померлих зростає і перевищує число народжених (рисунки 2). У 2013 кількість живо народжених становила 9,2 особи на 1000 осіб наявного населення, а в 2018 – 6,8 осіб. За цей період кількість померлих на 1000 осіб зросла з 18,6 до 19,1 осіб.

Таблиця 4. Розподіл постійного населення Чернігівської області за основними віковими групами (осіб), на початок 2013–2019 рр.

Роки	У віці 0–14 років		У віці 15–64 роки		У віці 65 років і старше	
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки
1	2	3	4	5	6	7
2013	45 898	43 664	231 744	260 219	30 194	62 760
2014	46 375	44 198	229 312	257 191	30 766	63 962
2015	46 995	44 725	226 354	253 286	31 594	65 653
2016	47 523	45 253	223 388	249 155	32 360	67 379
2017	47 628	45 335	219 676	244 382	33 279	68 733
2018	47 223	45 081	215 817	239 570	34 147	70 356
2019	46 705	44 422	212 465	235 582	34 761	71 437

Складено й розраховано автором на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області.

Рисунки 2. Природний рух населення Чернігівської області, 2013–2018 рр.

Складено автором на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області.

У 2018 році на Чернігівщині народжено живими 6 854 особи, з них 4 619 осіб (67,39 %) народжено у містах та 2 235 осіб (32,61 %) у сільській місцевості (табл. 5). Цього ж року зареєстровано 9 866 (51,11 %) померлих у міських поселеннях та 9 438 (48,89 %) померлих у сільській місцевості, що разом становить 19 304 осіб. Кількість померлих перевищила число живонароджених у 2018 році на 12 450 осіб, що на 2 393 більше, ніж у 2013 році. Природне скорочення населення відбувається як за рахунок міського, так і сільського населення. Так, у 2018 р. у порівнянні з 2013 р. за рахунок природного скорочення чисельність міського населення області зменшилась на 2 371 осіб, а чисельність сільського – на 22 особи.

Основним процесом, який забезпечує відтворення населення, є народжуваність. На зниження народжуваності впливають складна соціально-економічна ситуація в країні, матеріальне становище та житлові умови сімей, прагнення жінок до економічної незалежності.

Після аналізу кількості живонароджених за віковими групами матерів, можна сказати, що в Чернігівській області найбільшими коефіцієнти народжуваності є у жінок від 20 до 29 років (табл. 6). Протягом 2013–2018 років найбільша народжуваність зберігалась у віковій групі жінок від 20 до 24 років. На другому місці за кількістю народжених вікова група 25–29 років, на третьому – 30–34 роки. Найнижчий показник народжуваності у віці від 45 до 49 років,

Таблиця 5. Природний приріст (скорочення) населення Чернігівської області в 2013–2018 рр.

Показники	Роки						Зміна показників 2018 до 2013 року	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Абсолютна зміна, осіб	Темп росту/спаду, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кількість живонароджених								
Міські поселення та сільська місцевість	9 852	9 552	9 104	8 506	7 573	6 854	–2 998	69,57
міські поселення	6 467	6 322	6 110	5 670	5 053	4 619	–1 848	71,42
сільська місцевість	3 385	3 230	2 994	2 836	2 520	2 235	–1 150	66,03
Кількість померлих								
Міські поселення та сільська місцевість	19 909	20 324	19 957	19 235	18 856	19 304	–605	96,96
міські поселення	9 343	9 747	9 635	9 525	9 354	9 866	523	105,60
сільська місцевість	10 566	10 577	10 322	9 710	9 502	9 438	–1 128	89,32
Природний приріст (скорочення) населення								
Міські поселення та сільська місцевість	–10057	–10772	–10853	–10729	–11283	–12 450	–2 393	123,79
міські поселення	–2 876	–3 425	–3 525	–3 855	–4 301	–5 247	–2 371	182,44
сільська місцевість	–7 181	–7 347	–7 328	–6 874	–6 982	–7 203	–22	100,31

Складено й розраховано автором на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

Таблиця 6. Народжуваність за віковими групами матерів у Чернігівській області протягом 2013–2018 рр.

Вікова група матері	Кількість живонароджених на 1000 жінок відповідного віку					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7
15–49*	40	39,5	38,3	36,5	33,1	30,6
15–19**	25,7	24,4	25,6	22,5	19,1	17,3
20–24	83,3	80,8	84,5	81,8	71,2	69,2
25–29	80,9	79,6	76,1	74,6	69,2	64,3
30–34	56,9	57	53	49,4	48,5	43,2
35–39	23,8	25,4	24,6	24,4	22,7	23,9
40–44	3,9	4,5	4,4	5,2	5	4,9
45–49***	0,3	0,3	0,1	0,2	0,4	0,2

Примітки:

* – При розрахунку коефіцієнту народжуваності за віковою групою включено число народжених живими у матерів віком до 15 років і старше 49 років.

** – При розрахунку коефіцієнту народжуваності за віковою групою включено число народжених живими у матерів віком до 15 років.

*** – При розрахунку коефіцієнту народжуваності за віковою групою включено число народжених живими у матерів віком старше 49 років.

Складено й розраховано на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

що зумовлене фізіологічними процесами в організмі жінок.

Рівень смертності суттєво впливає на природний рух населення, а також допомагає визначити проблеми суспільства і стану здоров'я населення. Основною причиною смерті в Чернігівській області є хвороби системи кровообігу (табл. 7), від зазначеного недуга у 2018 році померло 14290 осіб, що становить 74,03 % всіх

померлих в області. Від новоутворень у 2018 році померло – 10,59 % населення регіону, від зовнішніх причин захворюваності та смертності – 5,03 %, від хвороб органів травлення – 3,03 %, від хвороб органів дихання – 2,42 %, від деяких інфекційних та паразитарних хвороб 1,07 %, від хвороб, що зумовлені вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) – 0,62 %, від туберкульозу – 0,39 %.

Таблиця 7. Розподіл померлих за причинами смерті в Чернігівській області (осіб) протягом 2013–2018 рр.

Роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7
Всього померлих осіб	19 909	20 324	19 957	19 235	18 856	19 304
від деяких інфекційних та паразитарних хвороб	245	249	231	248	176	206
від туберкульозу	67	141	120	104	80	75
від хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)	100	93	99	129	90	120
від новоутворень	2 137	2 141	2 121	2 054	2 089	2 044
від хвороб системи кровообігу	14 589	14 944	14 780	14 240	14 085	14 290
від хвороб органів дихання	574	559	515	479	455	468
від хвороб органів травлення	553	571	572	568	479	585
від зовнішніх причин захворюваності та смертності	1 228	1 231	1 136	1 012	957	971

Складено й розраховано на основі даних Головного Управління статистики в Чернігівській області

Таблиця 8. Характеристика населення України та Чернігівської області за рівнем зайнятості та економічної активності в 2013–2018 рр.

Показники	Економічно активне населення у віці 15–70 років, тис. осіб			Економічно неактивне населення у віці 15–70 років, тис. осіб	Рівень економічної активності, у %	Рівень зайнятості, у %	Рівень безробіття у %
	Усього	зайняті	безробітні				
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна							
2013	21980,6	20404,1	1576,5	11861,7	65,0	60,3	7,2
2014	19920,9	18073,3	1847,6	12023,0	62,4	56,6	9,3
2015	17396,0	15742,0	1654,0	6920,6	71,5	64,7	9,5
2016	17955,1	16276,9	1678,2	10934,1	62,2	56,3	9,3
2017	17854,4	16156,4	1698,0	10945,0	62,0	56,1	9,5
2018	17939,5	16360,9	1578,6	10724,8	62,6	57,1	8,8
Чернігівська область							
2013	521,8	473,4	48,4	259,4	66,8	60,6	9,3
2014	494,8	439,5	55,3	279,4	63,9	56,8	11,2
2015	459,7	408,1	51,6	170,8	72,9	64,7	11,2
2016	478,7	424,8	53,9	285,7	62,6	55,6	11,3
2017	479,6	426,1	53,5	279,9	63,1	56,1	11,2
2018	480,7	429,7	51,0	269,8	64,1	57,3	10,6

Складено й розраховано на основі даних Державної служби статистики України

Наступним етапом дослідження є вивчення економічної активності та зайнятості населення області.

Усе населення країни у віці від 15 до 70 років складається з економічно активного та економічно неактивного населення. Економічно активне населення виступає робочою силою і в свою чергу поділяється на зайнятих та безробітних осіб (табл. 8).

Проаналізувавши дані таблиці 8, важливо відзначити, що динаміка економічно активного населення у віці 15–70 років впродовж 2013–2015 років мала тенденцію до зниження. В цей період економічно активне населення скоротилося на 4584,6 тис. осіб (20,86 %) в Україні та 62,1 тис. осіб (11,90 %) в Чернігівській області. Підвищення кількості економічно активного населення

в Україні було зафіксоване в 2016 та 2018 роках. В Чернігівській області економічна активність населення зростає протягом 2016–2018 років на 2 тис. осіб, що становить лише 1 %. Дана ситуація пояснюється загальним зниженням чисельності населення, старінням нації, міграцією.

Для ринків праці України та Чернігівської області такі ознаки демографічної кризи викликають занепокоєння. Можливість дефіциту трудових ресурсів негативно впливає на соціально-економічну безпеку держави, здійснює вплив на обсяги ВВП, а також знижує конкурентоспроможність України на міжнародному ринку.

Зайняте населення працездатного віку в період з 2013 до 2017 року має певну тенденцію до зниження, але враховуючи, що чисельність економічно активного населення зменшувалась такими ж темпами, то в цілому рівень зайнятості фактично не змінився як в Чернігівській області, так і в Україні в цілому.

Рівень зайнятості населення Чернігівської області та України протягом 2013–2018 років був однаковим і в середньому становив 58,52 %.

Найвищого значення показник зайнятості населення досягнув у 2015 році та становив 64,7 %. Найменше значення даного показника було зафіксоване у 2017 році – 56,1 %.

Зміна рівня економічно активного населення відбувається одночасно зі зміною кількості економічно неактивного населення. До цієї категорії осіб належать незайняті особи працездатного віку.

У 2018 році в Україні чисельність економічно неактивного населення віком 15–70 років становила 10724,8 тис. осіб, або 37,42 % від загальної кількості активного населення, а в Чернігівській області 269,8 тис. осіб, що становило 35,94 % загальної кількості активного населення області та 2,62 % активного населення країни. Чисельність економічно неактивного населення у віці від 15 до 70 років зменшилась відносно попереднього року на 2,01 % в Україні та 3,61 % в Чернігівській області. З 2013 року цей показник зменшився на 9,58 % в Україні, проте зріс на 4,01 % на Чернігівщині.

Висновки

Основними демографічними проблемами в Чернігівській області є низький рівень народжуваності, високий рівень смертності, скорочення тривалості життя, погіршення вікової структури населення,

від'ємний природний приріст. Чисельність економічно-активного населення постійно скорочується.

Для покращення демографічної ситуації в регіоні необхідно вжити заходів, спрямованих на стимулювання народжуваності; формування сприятливих умов для розвитку сімейних відносин; зменшення рівня захворюваності та смертності; зменшення безробіття; розробка міграційної політики, спрямованої на створення високопродуктивних робочих місць, гідного рівня оплати праці, підвищення соціальних стандартів і соціальної захищеності населення.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Чернігівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. Holovne upravlinnia statystyky u Chernihivskii oblasti. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.chernigivstat.gov.ua/>
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Дані про авторів

Кудренко Наталія Володимирівна,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту Національного університету харчових технологій

Разьва Інна Сергіївна,

магістр Національного університету харчових технологій

Данные об авторах

Кудренко Наталья Владимировна,

к. э. н., доцент кафедры учета и аудита Национального университета пищевых технологий

Разьва Инна Сергеевна,

магистр Национального университета пищевых технологий

Data about the authors

Natalia Kudrenko,

Candidate of economic sciences Associate Professor of Department of Accounting and Auditing National university of food technologies

Inna Razva,

Graduate student, National university of food technologies